

Posudek bakalářské práce Zuzany Čížové s názvem Vzdělávání jako prvok zvyšovania kvality života seniorov

Posuzovaná práce se zabývá tématem, které patří – i vzhledem k aktuálním demografickým a politickým souvislostem – mezi ta vysoce aktuální a široce diskutovaná. I v rámci naší katedry lze v posledních letech pozorovat zvýšený zájem o tuto problematiku. Tato situace ovšem vyvolává otázku po přínosu a osobitosti každé další diplomové či bakalářské práce. Bohužel, posuzovaný text tyto obavy spíše potvrzuje. Kolegyni Čížové v žádném případě nelze upřít odhodlání. Práce má zajisté velmi slušnou odbornou úroveň a je napsána solidním jazykem. Autorce se navíc podařilo shromáždit většinu zásadních pramenů, s kterými nakládá přiměřeným způsobem. Problémem se nicméně může jevit její osobní vklad, neboť většina textu vykazuje charakter „pouhé“ kompilace.

Práce má rozsah 58 textových stran a je rozdělena do čtyř samostatných kapitol, Úvodu a Závěru. Soupis bibliografických citací obsahuje mírně nadprůměrný počet 38 pramenů, přičemž 3 z nich jsou cizojazyčné. Doplnková Bibliografie uvádí dalších 9 titulů, z toho 2 cizojazyčné. Jak již bylo uvedeno, jedná se převážně o literaturu odpovídající odborné úrovni a autorka v celém textu prokazuje svou schopnost korektně s těmito prameny pracovat. Tato její poctivost nicméně ještě zdůrazňuje výrazně kompilační charakter textu, zvláště když v naprosté většině vychází ze sekundárních pramenů.

Na tomto místě je nicméně zapotřebí upozornit, že práce vykazuje řadu formálních nedostatků. Kromě občasných gramatických a interpunkčních pochybení jde především o formální vady v (nejednotném) uvádění pramenů (zvláště u sborníků), absentuje rovněž číslování některých kapitol (Úvod, Závěr, Soupis, Bibliografie). Na str. 15 a 23 se objevují výčtové odstavce, které měly být zakončeny dvojtečkou. Na několika místech se objevují definice, u kterých není uveden výchozí zdroj (str. 14, 21, 23), na str. 17 pak pracuje s webovým pramenem neobsaženým v Soupisu bibliografických citací. Autorka rovněž místy používá formulace, které nejsou příliš vhodné pro tento typ odborného textu (např. „psychika je mocná čarodějka“ na str. 18 nebo „vzdělávání seniorů nevybavuje studenty informacemi na dobývání světa“ na str. 38).

První kapitola je věnována fenoménu kvality života, jeho definování a vymezení základních aspektů. Jedná se o téma široce diskutované, ale velmi nejednoznačné, jak sama autorka dokumentuje na celé řadě příkladů. Součástí kapitoly je i stručný historický exkurz, který ovšem i přes svůj omezený rozsah plní svou funkci. Za důležité považuji tvrzení, že kvalitu života seniorů determinuje kvalita života v přecházejících obdobích (str. 18).

Druhá kapitola se pak zabývá stářím a stárnutím. Zde vidím určitý problém ve výběrovosti a nekomplexnosti uváděných vymezení (např. třetí x čtvrtý věk). Právě zde asi nejvíce bije do očí skutečnost, že se autorka spoléhá v podstatě pouze na sekundární prameny. Stáří jako objekt výzkumu je ovšem velmi starý fenomén a při jeho kategorizaci by bylo vhodné obracet se spíše na tradiční autority. Poměrně podrobně a přehledně jsou nicméně uvedeny různé aspekty stárnutí.

Konečně třetí kapitola alespoň částečně propojuje dosavadní výklad s tematikou vzdělávání jakožto nástroje přípravy na stáří. Ovšem i zde převažuje čistě deskriptivní přístup, např. v pasážích, kde autorka vyjmenovává celou řadu důvodů a aspektů přípravy na stárnutí, aniž by je ovšem doplnila konkrétními příklady aktivit. Rovněž tak na str. 34 zmiňuje Národní program přípravy na stárnutí, aniž by se pokusila o jeho rozbor či analýzu. Vzhledem k tématu práce mělo být více pozornosti rozhodně věnována přípravě na stáří z hlediska zachování a rozvoje docility stárnoucích osob.

Poslední kapitola je pak věnována samotné edukaci seniorů, včetně některých souvisejících témat, jakými jsou např. gerontagogika nebo výčet vzdělávacích příležitostí pro seniory. Problematické vidím pasáže na str. 37-38, kde autorka uvádí zcela obecné vlastnosti vzdělávání dospělých jedinců, které pak více méně uměle neroubovává na tematiku vzdělávání seniorů. Většina skutečných didaktických specifik této cílové skupina však zůstává nezmněna. Vůbec samotnému fenoménu edukace seniorů je věnováno relativně málo prostoru, na rozdíl např. od demografických údajů, jejichž umístění v rámci této kapitoly je navíc poměrně sporné. Nepříliš zvládnutá je subkapitola 4.4, zvláště pak druhý odstavec, v rámci kterého jsou zaměňovány různé a spolu nesouvisející pojmy. Navíc v textu standardně dochází ke ztotožňování pojmů senior x důchodce (např. výrok: „ edukace seniorů se realizuje ve volném čase...“ na str. 46), což je jednak nepřesné a autorka tím zároveň vyvrací svá předešlá tvrzení.

Práce jako celek ve svém výsledku vyvolává mírně ambivalentní pocity. Ocenit je zapotřebí snahu autorky o komplexní zachycení tématu, její práci s výchozími zdroji i celkovou jazykovou i obsahovou úroveň. Nabízí se nicméně otázka, zda došlo k naplnění cíle daného názvem práce. Autorka se sice věnuje fenoménům kvality života i vzdělávání seniorů, k jejich vzájemnému průniku však došlo pouze částečně. Zbytečně mnoho prostoru je věnováno věnováno obecným aspektům stárnutí (kapitola 2), na úkor podrobnější analýzy možnosti a docility seniorů. Rovněž výběr vzdělávacích institucí je nekomplexní, vysoce výběrový.

Z celé práce je však i přes uvedené výtky zřejmé, že autorka se v dané problematice dobře orientuje a zvládá i odbornou terminologii. Práci by nicméně prospělo větší koncentrace výkladu a zúžení úhlu pohledu. Přesto se domnívám, že ji lze považovat za celkově zdařilou a vyhovující, a proto ji doporučuji k obhajobě.

V Praze dne 6. února 2011

PhDr. Michal Šerák, Ph.D.